

Sygn. akt III AUa 1078/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 lutego 2017 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Witold Nowakowski (spr.)
Sędziowie	SSA Wojciech Bzibziak SSA Alicja Kolonko
Protokolant	Michał Eksterowicz

po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2017 r. w Katowicach

sprawy z odwołania M. K. (M. K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

o umorzenie należności z tytułu składek

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach

z dnia 20 kwietnia 2016 r. sygn. akt X U 2035/15

1. zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie;

2. zasądza od ubezpieczonego M. K. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C. kwotę 1800 zł (tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

/-/ SSA A.Kolonko /-/ SSA W.Nowakowski /-/ SSA W.Bzibziak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1078/16

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. odmówił M. K. umorzenia należności składek na ubezpieczenie społeczne w łącznej kwocie 13.349,43 zł, na ubezpieczenie zdrowotne w łącznej kwocie 4.490,78 zł, na FP

w łącznej kwocie 998,05 zł, bowiem ubezpieczony nie uregulował do dnia 4 marca 2015 r. należności niepodlegających abolicji:

na FUS za sierpień 2013 r. i wrzesień 2015 r. – w wysokości 459,42 zł + %,

na FUZ za sierpień 2013 r., marzec 2015 r. i wrzesień 2015 r. w wysokości 820,45 zł + %,

na FP i FGŚP za wrzesień 2015 r. w wysokości 29,10 zł + %.

W odwołaniu M. K. wniósł o uchylenie zaskarżonej decyzji, ewentualnie jej zmianę przez umorzenie należności z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne za okres

od stycznia 2005 r. do lutego 2006 r. w łącznej kwocie 13.349,43 zł, na ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy podając, że powodem wydania decyzji odmownej jest nieuregulowanie należności za wrzesień 2015 r. na FUS oraz należności na FUZ za marzec 2015 r. i wrzesień 2015 r., a także należności na FP za wrzesień 2015 r. Jak wynika z zaskarżonej decyzji ubezpieczony winien dokonać zapłaty niepodlegających umorzeniu składek w terminie do 4 marca 2015 r. W konsekwencji warunek uregulowania składek niepodlegających umorzeniu nie mógł obejmować tych składek. Wymagalność tych składek powstała bowiem już po roku od uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia składek.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podając,

że w decyzji z 29 stycznia 2014 r. znajdował się zapis informujący, że w celu dokładnej informacji na temat wysokości należności do uregulowania kwot niepodlegających umorzeniu oraz naliczonych od nich odsetek za zwłokę – należy się zwrócić do organu rentowego

z pismem w tej sprawie. Z treści tej decyzji wynikało, że warunkiem umorzenia należności jest spłata należności niepodlegających, które należy uregulować w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się tej decyzji. Powyższa decyzja została odebrana w dniu 3 lutego 2014 r., zatem stała się prawomocna z dniem 4 marca 2014 r.

Celem spełnienia warunków umorzenia ubezpieczony miał obowiązek spłacić należności niepodlegające abolicji do dnia 4 marca 2015 r. W związku z brakiem uregulowania należności niepodlegających abolicji organ rentowy wydał zaskarżoną decyzję. Dodatkowo organ rentowy wskazał na art. 1 ust. 13 ustawy abolicyjnej, który możliwość wydania decyzji umarzającej należności podlegające umorzeniu uzależnia od spełnienia warunku z art. 1 ust. 10, to jest nieposiadania - na dzień wydania decyzji o umorzeniu - należności niepodlegających umorzeniu. Powyższe oznacza, że wnioskodawca winien nie dopuścić do powstania nowych należności, które na gruncie ustawy o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą, należy traktować jako należności niepodlegające umorzeniu.

Ubezpieczony miał obowiązek uregulowania zaległych należności w ciągu

12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia, a także miał nie dopuścić do powstania nowych należności niepodlegających umorzeniu. Wskazany przepis art. 1 ust. 13 w związku z art. 1 ust. 10 ustawy abolicyjnej uzależnia możliwość wydania decyzji umorzeniowej od nieposiadania na dzień wydania decyzji o umorzeniu należności, należności niepodlegających umorzeniu.

Sąd Okręgowy w Katowicach ustalił, że w dniu 15 listopada 2013 r. M. K. zwrócił się z wnioskiem o umorzenie należności z tytułu składek na podstawie ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r., poz.1551). Jednocześnie wskazał, iż z dniem 1 marca 2006 r. zlikwidował pozarolniczą działalność gospodarczą.

Decyzją z 29 stycznia 2014 r. organ rentowy na podstawie art.1 ust. 8 powołanej ustawy określił warunki, jakie powinien spełnić wnioskodawca, aby nieopłacone należności składkowe uległy umorzeniu.

W pkt I decyzji określone zostały należności podlegające umorzeniu na dzień 15 listopada 2013 r. (dzień złożenia wniosku) z tytułu składek na:

- ubezpieczenie społeczne za okres od stycznia 2005 r. do lutego 2006 r. w łącznej kwocie z odsetkami 13.349,43 zł,
- ubezpieczenie zdrowotne za ten sam okres w łącznej kwocie z odsetkami 4.490,78 zł,
- Fundusz Pracy za ten sam okres w łącznej kwocie z odsetkami 998,05 zł.

W pkt II decyzji podano, iż warunkiem umorzenia opisanych należności jest spłata należności niepodlegających umorzeniu. Należności z tytułu składek za okres od 1 stycznia 1999 r. nieobjęte postępowaniem o umorzenie należy uregulować w terminie 12 miesięcy

od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji wraz z odsetkami naliczonymi do dnia wpłaty zgodnie z zasadami określonymi w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych oraz wydanym na jej podstawie rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 kwietnia 2008 r.

w sprawie szczegółowych zasad i trybu postępowania w sprawach rozliczania składek, do których poboru jest zobowiązany Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, iż w wyniku analizy konta ustalił, że wnioskodawca posiada także zaległości niepodlegające umorzeniu, które muszą zostać uregulowane w terminie 12 miesięcy od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji. W celu uzyskania dokładnej informacji na temat wysokości należnych do uregulowania kwot niepodlegających umorzeniu oraz naliczonych odsetek za zwłokę należy zwrócić się do tut. oddziału z pismem. Decyzję o warunkach umorzenia wnioskodawca otrzymał w dniu 3 lutego 2014 r.

Ubezpieczony występował do organu rentowego z prośbą o podanie kwoty zaległości niepodlegających umorzeniu i zrobił to w dniach: 4 marca 2014 r., 19 sierpnia 2014 r., oraz 14 stycznia 2015 r. Organ rentowy sporządzał odpowiedzi na te pisma podając wysokość należności składkowych niepodlegających umorzeniu i zrobił to w pismach z: 28 marca 2014 r., 5 września 2014 r. oraz 16 stycznia 2015 r.

Ubezpieczony nie odebrał przesyłki z dnia 28 marca 2014 r. z powodu niepodjęcia w terminie, z dnia 5 września 2014 r. – brak informacji co stało się z przesyłką oraz w dniu 21 stycznia 2015 r. odebrał pismo z dnia 16 stycznia 2015 r.

Zaskarżoną decyzję z 6 października 2015 r. ubezpieczony otrzymał w dniu 16 października 2015 r.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy wskazał dyspozycje: art. 1 ust. 1, ust. 8-13 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r. poz. 1551) i stwierdził, iż ubezpieczony spełnia przesłanki określone w art. 1 ust. 1

ustawy, co otwiera przed nim możliwość skorzystania z dobrodziejstw abolicji składkowej przewidzianej ustawą, jeżeli zrealizuje dalsze jej warunki. Warunki umorzenia powinny być zgodnie z art. 1 ust. 8 ustawy określone w decyzji organu rentowego, w ten sposób, że zostaną w niej podane oprócz zaległości niepodlegających abolicji także należności podlegające umorzeniu z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych. Taka wykładnia art.1 ust.8 ustawy nie może budzić wątpliwości, skoro ustawodawca użył w tym przepisie wyrazu „także”,

a oczywistym jest, iż dla osoby ubiegającej się o abolicję najistotniejszą jest informacja dotycząca zadłużenia, które winna uiścić by spełnić warunki abolicji. Za takim rozumieniem przepisu przemawia też okoliczność, iż od

uprawomocnienia się decyzji o warunkach umorzenia biegnie 12-miesięczny termin do opłacenia zaległych składek. Obywatel działa

w zaufaniu do instytucji publicznej, jakim jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych oczekując zgodnych z prawem jasnych informacji określających jego uprawnienia i obowiązki wynikające z ustawy. Ideą ustawy abolicyjnej było umożliwienie osobom prowadzącym działalność gospodarczą w okresie od 1 stycznia 1999 r. do 28 lutego 2009 r. i posiadających za ten okres zaległości składkowe na ubezpieczenie społeczne umorzenie tych należności po spełnieniu określonych przesłanek. Zatem przesłanki te winny być w sposób jednoznaczny opisane w decyzji o warunkach umorzenia. Samo opisanie w niej należności podlegających umorzeniu nie jest wystarczające.

Zatem decyzja o warunkach umorzenia z 29 stycznia 2014 r. była wadliwa, ponieważ nie zawierała kluczowej informacji dotyczącej kwoty należności niepodlegających abolicji, którą winien uiszczyć wnioskodawca. Fakt, iż decyzja ta uprawomocniła się, nie stoi

na przeszkodzie stwierdzeniu, iż w okolicznościach rozpoznawanej sprawy odmowa umorzenia wnioskodawcy należności podlegających abolicji była nieprawidłowa, bo oparta na wadliwej decyzji o warunkach umorzenia. Organ rentowy w każdym czasie może zmienić swoją decyzję, nawet prawomocną i wydać nową o prawidłowej treści, której uprawomocnienie się rozpocznie bieg 12-miesięcznego terminu do uiszczenia należności niepodlegających abolicji.

W podobnym stanie faktycznym Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 10 grudnia 2014 r. III AUa 671/14 stwierdził, iż „w decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, powinny zostać określone nie tylko kwoty należności z tytułu nieopłaconych składek i innych należności wymienionych w ust. 1 i 6, podlegające umorzeniu, ale również warunki umorzenia, o których mowa w przepisach ust. 10-12 art. 1 ustawy. Zakład Ubezpieczeń Społecznych obowiązany jest w decyzji z art. 1 ust. 8 warunki te określić,

tzn. skonkretyzować poprzez podanie kwot niepodlegających umorzeniu składek

na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP, FGŚP i FEP za okres od dnia

1 stycznia 1999 r., do których opłacenia jest obowiązany wnioskodawca, wraz z wszelkimi kosztami dodatkowymi wymienionymi w ustawie oraz poprzez wskazanie terminu, w jakim należności te podlegają spłacie.” Podobny pogląd wyraził też Sąd Apelacyjny w Łodzi

w wyroku z dnia 8 października 2015 r. w sprawie III AUa 147/15, stwierdzając, iż „skoro jednym z warunków umorzenia zaległości jest zapłata należności niepodlegających umorzeniu, to w decyzji, o której mowa w art. 1 ust. 8 ustawy abolicyjnej, musi zostać wskazana ta kwota” oraz „braku wskazania w decyzji określającej warunki umorzenia z art. 1 ust. 8 kwot niepodlegających umorzeniu – w żaden sposób nie może uzupełnić pismo organu rentowego, w którym organ rentowy wskazał, że warunkiem umorzenia należności będzie opłacenie składek w określonej wysokości (tu była podana kwota). Kwota niepodlegających umorzeniu składek musi, bowiem być wymieniona w decyzji, skoro jej opłacenie

w stosownym terminie jest jednym z warunków umorzenia należności. Z faktu, że decyzja określająca warunki umorzenia jest decyzją zaskarżalną, zaskarżeniu może podlegać również kwota wskazanych przez organ rentowy niepodlegających umorzeniu składek. Wydanie decyzji niezawierającej koniecznego elementu w postaci określenia kwot składek niepodlegających umorzeniu pozbawia wnioskodawcę możliwości zaskarżenia decyzji w tym zakresie”.

Z tych przyczyn Sąd Okręgowy uznał, iż organ rentowy przedwcześnie odmówił wnioskodawcy umorzenia należności składkowych w oparciu o przepisy ustawy abolicyjnej, dlatego zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdził brak podstaw do odmowy umorzenia M. K. należności z tytułu składek i zobowiązał organ rentowy do dalszego prowadzenia postępowania abolicyjnego.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł organ rentowy, zarzucając:

- naruszenie przepisów prawa materialnego tj.:

- art. 1 ust. 8 ustawy o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz. U. z 2012 r., poz. 1551) przez błędne przyjęcie, iż organ rentowy w decyzji

określającej warunki umorzenia winien nie tylko określić należności podlegające umorzeniu z wyłączeniem kosztów egzekucyjnych, ale także, iż zostaną w niej podane zaległości niepodlegające abolicji.

- art. 1 ust. 10-12 ustawy o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność poprzez błędne przyjęcie, iż warunkiem umorzenia jest dodatkowo wskazanie przez organ rentowy w decyzji określającej warunki umorzenia skonkretyzowanej kwoty należności, która nie podlega abolicji.

- naruszenie przepisów postępowania - art. 316 § 1 art. 325 w związku z art. 477¹⁴ § 2 kpc przez nieorzeczenie co do istoty sprawy przy ferowaniu wyroku zmieniającego decyzję organu rentowego. „Z w/w przepisów wynika także obowiązek formułowania sentencji wyroku w taki sposób, by zastępowała ona decyzję organu rentowego.”

Skarżący wniósł o zmianę wyroku w całości i oddalenie odwołania.

Na uzasadnienie organ rentowy podniósł, że w decyzji z 29 stycznia 2014 r. określił warunki umorzenia oraz ustalił kwoty należności podlegających umorzeniu. Decyzję tę ubezpieczony otrzymał 3 lutego 2014 r., a zatem uprawomocniła się ona w dniu 4 marca 2014 r. Pełnomocnik M. K. pismem z dnia 9 listopada 2015 r. wniósł odwołanie od decyzji z 6 października 2015 r. odmawiającej umorzenia należności wskazanych w decyzji z dnia 29 stycznia 2014 r. ze względu na nieuregulowanie do dnia 4 marca 2015 r. nie podlegających umorzeniu na podstawie ustawy abolicyjnej należności od tych składek odsetek za zwłokę, kosztów upomnienia, opłat dodatkowych, a także kosztów egzekucyjnych.

W ocenie skarżącego ustawa nie formułuje obowiązku wskazania w decyzji określającej warunki należności niepodlegających umorzeniu, o których mowa jest w art. 1 ust. 10 ustawy. Gdyby wolą ustawodawcy było, aby organ rentowy w decyzji określającej warunki wskazywał kwoty należności niepodlegających, z pewnością stosowny zapis zostałby w niniejszej ustawie. Brak takiego zapisu należy odczytać jako brak obowiązku wskazania w/w kwoty, co zapewne jest podyktowane faktem, iż organ rentowy nie jest w stanie przewidzieć, czy w okresie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji warunkującej umorzenie składek podlegających umorzeniu, wnioskodawca nie dokona np. korekty deklaracji rozliczeniowych w zakresie dotyczących wysokości wynagrodzeń zatrudnionych pracowników (która będzie rzutować na wysokość jego zobowiązań z tytułu składek).

Organ rentowy wydając decyzję z 29 stycznia 2014 r. spełnił wymogi określone ustawą o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność, bowiem w pierwszej kolejności wskazał należności, które podlegają umorzeniu (odesłanie z art. 1 ust. 8 do ust. 1 oraz ust. 6) oraz określił warunki umorzenia - którym jest uregulowanie wszystkich pozostałych niepodlegających umorzeniu składek, odsetek za zwłokę i pozostałych powstałych kosztów (w tym opłat i kosztów egzekucyjnych) w terminie 12 miesięcy od daty uprawomocnienia się decyzji określającej warunki umorzenia.

Nadto z art. 1 ust. 10 ustawy o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność wynika wprost, iż warunkiem umorzenia należności, o których mowa w ust. 1 i 6, jest nieposiadanie na dzień wydania decyzji o umorzeniu należności, niepodlegających umorzeniu należności za okres od dnia 1 stycznia 1999 r. Zatem wnioskujący o umorzenie nie może posiadać na dzień wydania decyzji o umorzeniu należności niepodlegających umorzeniu należności za okres od dnia 1 stycznia 1999 r. do dnia wydania decyzji o umorzeniu łącznie.

Ustawodawca, jako osoba racjonalna, dostrzegł powyższy problem, stąd zdaniem organu rentowego brak jest w ustawie przepisu zobowiązującego Zakład Ubezpieczeń Społecznych do podawania kwot niepodlegających umorzeniu. Intencją ustawodawcy z kolei z pewnością nie byłoby zobowiązanie organu rentowego do wskazania od razu w

decyzji określającej warunki umorzenia kwot, które wnioskodawca powinien zapłacić, bowiem skutkować by to mogło wprowadzeniem w błąd wnioskującego.

Przedstawione powyżej stanowisko organu rentowego znajduje odzwierciedlenie m.in. w wyrokach Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 6 kwietnia 2016 r. sygn. akt III AUa 1789/15 i z dnia 8 marca 2016 r. sygn. akt III AUa 1693/15; wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 4 czerwca 2014 r. sygn. akt VIII U 393/14.

Organ rentowy podniósł, że nie uchylał się od wskazania kwoty należności niepodlegających umorzeniu, stąd zawarł w decyzji sformułowanie, zgodnie z którym w ramach postępowania abolicyjnego wnioskodawca ma prawo do pozyskiwania bieżącej informacji na temat stanu swego zadłużenia. Z treści uzasadnienia wynika, że odwołujący w celu uzyskania dokładnej informacji na temat wysokości należnych do uregulowania kwot niepodlegających umorzeniu oraz naliczonych do nich odsetek za zwłokę, należy się zwrócić do tutejszego oddziału organu rentowego z pismem.

Ubezpieczony zwracał się do organu rentowego o wskazanie kwot zaległości niepodlegających umorzeniu, na które Zakład udzielał stosownych informacji.

Skarżący odwołał się do ustalonego poglądu judykatury, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie. Sąd ubezpieczeń społecznych nie może orzekać w przedmiocie, który nie był objęty decyzją organu.

Zgodnie z art. 477¹⁴ § 2 kpc, w przypadku uwzględnienia odwołania sąd zmienia w całości lub w części zaskarżoną decyzję organu rentowego lub zaskarżone orzeczenie wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności i orzeka co do istoty sprawy. W zaskarżonym wyroku, Sąd Okręgowy w Katowicach orzekł, iż „zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza brak podstaw do odmowy umorzenia odwołującemu się M. K. należności z tytułu składek i zobowiązuje organ rentowy do dalszego prowadzenia postępowania abolicyjnego”.

„Nie sposób jest zaakceptować powyższe stwierdzenie z następujących przyczyn”:

Z utrwalonego zarówno w judykaturze, jak i w doktrynie stanowiska wynika, że orzeczenie co do istoty sprawy, o którym mowa w art. 417¹⁴ § 2 kpc, polega na formułowaniu sentencji wyroku w taki sposób, aby zastępowała decyzję organu rentowego. W niniejszej sprawie istotą jest kwestia umorzenia należności, a zatem pozytywna dla wnioskodawcy decyzja stwierdzałaby, iż organ rentowy umarza wskazane w pierwotnej decyzji należności z tytułu składek. Sentencja winna zatem ograniczać się do przyznania, czy prawo, którego strona się domaga przysługuje, czy też nie. Z kolei uwzględnienie złożonego odwołania i zmiana decyzji przez umorzenie składek, mającej być wynikiem zaniechania podania należności niepodlegających umorzeniu przez organ rentowy - co zdaniem organu rentowego nie jest wymagane przepisami ustawy - nie może powodować skutku, że podmiot starający się o zastosowanie względem niego dobrodziejstwa w postaci umorzenia składek, zostanie zwolniony z obowiązku uiszczenia składek, które nie podlegają umorzeniu. Znaczenie ma również treść art. 417¹⁴ § 4 kpc, zgodnie z którym Sąd I instancji nie został wyposażony w możliwość uchylecia decyzji organu rentowego „jako przedwczesnej”, do czego w praktyce zmierza Sąd Okręgowy w zaskarżonym orzeczeniu, na co również wskazuje uzasadnienie wyroku.

Sąd Okręgowy w zaskarżonym wyroku, w sprawie z odwołania od decyzji odmowy umorzenia należności, dokonuje de facto oceny informacji decyzji określającej warunki umorzenia z dnia 29 stycznia 2014 r., stwierdzając, iż była ona wadliwa, bowiem nie zawierała informacji dotyczącej kwoty należności niepodlegających abolicji - pomimo tego, iż skarżący nie wniósł od niej odwołania, a decyzja się uprawomocniła. Powyższe stoi

w sprzeczności z powyżej wskazanym poglądem, iż w sprawie z odwołania od decyzji organu rentowego, jej treść wyznacza przedmiot i zakres rozpoznania oraz orzeczenia sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.

W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy stwierdził, że „Organ rentowy może w każdym czasie zmienić swoją decyzję, nawet prawomocną i wydać nową o prawidłowej treści, której uprawomocnienie się rozpocznie bieg 12-miesięcznego terminu do uiszczenia należności niepodlegających abolicji.” Powyższe działania godzą jednak w istotę prawomocnej decyzji, której odwołujący nie zaskarżył. Wznowienie postępowania (a także zmiana decyzji) w ramach ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych możliwe jest tylko w konkretnych realiach zakreślonych przez art. 83a ustawy, które w ocenie organu rentowego nie zachodzą w niniejszym stanie faktycznym (podobnie wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 6 kwietnia 2016 r. sygn. akt III AUa 1789/15).

W niniejszej sprawie trafne zdają się ustalenia i stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 8 marca 2016 r., sygn. akt III AUa 1693/15, który zważył co następuje: „(...) wzruszenie decyzji odmawiającej umorzenia należności przy braku spłaty zobowiązań w 12-miesięcznym terminie zakreślonym w decyzji warunkowej, wydaje się nadużyciem właśnie z perspektywy istoty i celu ustawy abolicyjnej (i to pomijając kwestię dopuszczalności wzruszenia prawomocnej decyzji określającej warunki umorzenia należności składkowej. Ustawa ta - na co już wyżej zwracano uwagę - skierowana była do osób, które popadły w latach 1999-2009 w spiralę zadłużenia, która uniemożliwiła im spłatę zobowiązań składkowych. Z jednej strony stworzyła ona warunki do wyjścia dłużników z sytuacji obiektywnie krytycznej jaką jest nierzadko kolosalne zadłużenie cały czas powiększające się o zobowiązania akcesoryjne, z drugiej zaś odbywa się to kosztem rezygnacji ze składek należnych z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, co finalnie będzie miało wpływ na wysokość świadczeń z ubezpieczenia społecznego czy nawet samo prawo do świadczeń. Skala skutków ustawy zarówno dla samego budżetu, stabilności ubezpieczeń jak i dla samych ubezpieczonych jest bardzo szeroka. Stąd też incydentalność ustawy wyrażała się w stosunkowo krótkim okresie obowiązywania jej skutków. Ustawa wchodząc w życie z dniem 15.01.2013 r. przewidywała 24-miesięczny termin do składania opartych na jej przepisach wniosków o umorzenie należności. (...) W praktyce więc płatnicy składek, którzy po wejściu w życie złożyli wnioski o zastosowanie względem nich ustawowej abolicji, a następnie podjęli rzeczywiste działania w celu skorzystania z ustawy tj. ustalili wysokość koniecznych zobowiązań i je uregulowali, postępowania mają dawno zakończone z pozytywnym skutkiem nierzadko jednak okupionym koniecznością dokonania istotnych wyrzeczeń po to, by zmieścić się w ustawowym terminie 12-miesięcznym (...). Przyjęciu generalnej zasady, wedle której brak enumeratywnego wskazania w decyzji warunkowej należności nie podlegających umorzeniu w każdym przypadku skutkowałaby wadliwością decyzji uniemożliwiająca rozpoczęcie biegu 12-miesięcznego terminu spłaty tych należności sprzeciwia się jeszcze jeden argument, który powinien być wyartykułowany właśnie na gruncie stanu faktycznego niniejszej sprawy. Tak też w praktyce rozpoznawania spraw z odwołań od decyzji odmawiających umorzenia należności na gruncie ustawy abolicyjnej rozróżnić można szereg różnych stanów faktycznych. W niektórych sytuacjach dłużnicy podejmują spłatę zobowiązań, chcąc zmieścić się w terminie. jednakże na skutek błędnego przekonania czy to co do wysokości zobowiązania, czy to co do sposobu rozliczenia dokonywanych wpłat, mimo upływu terminu spłaty cała należność nie zostaje zaspokojona. Gdzie indziej dłużnicy wykazują aktywność występując o wskazanie należności niepodlegających umorzeniu i organ rentowy takie zestawienie przedstawia o ile nawet nie przedstawił go wcześniej - tak jak to miało miejsce w niniejszej sprawie. Traktowanie jedną miarą sytuacji, w której dłużnik zachowuje się aktywnie i podejmuje niezbędne starania o wyjaśnienie i spłatę kwoty zadłużenia niepodlegającego umorzeniu oraz sytuacji, w której dłużnik pozostaje całkowicie bierny nie wydaje się właściwe również z perspektywy celu abolicji. (...) Ustawa abolicyjna miała na celu pomoc dłużnikom, ale na określonych w niej warunkach. Z założenia więc to dłużnik winien wykazać się miarą należytej staranności przy wypełnieniu tych warunków jako koniecznych do zastosowania dobrodziejstwa ustawy.”

Zatem w stanie faktycznym sprawy, w konsekwencji niedokonania przez wnioskodawcę spłaty należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji wydanej na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy, „decyzja organu rentowego wydana na podstawie art. 1 ust 13 § 2 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r.

o umorzeniu należności, uznać należy za prawidłową, a w świetle art. 477¹⁴ § 1 kpc winno skutkować oddaleniem odwołania”.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

apelacja jest uzasadniona.

Sąd Okręgowy przeprowadził prawidłowe postępowanie dowodowe, nie przekraczając granicy wyznaczonej dyspozycją art. 233 § 1 kpc, dokonał właściwych ustaleń faktycznych, lecz rozstrzygnięcie nie jest trafne.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, w niniejszej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, w której mimo, iż decyzja warunkowa z 29 stycznia 2014 r. nie wskazała ubezpieczonemu kwot niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne, FP, FGŚP i FEP za okres od dnia 1 stycznia 1999 r., do których opłacenia jest zobowiązany, wraz z wszelkimi kosztami dodatkowymi wymienionymi w ustawie, to jednak wskazała M. K. termin spłaty oraz, że na jego wniosek organ rentowy poda wysokość tych kwot. Co więcej, ubezpieczony nie podjął w terminie przesyłki z taką informacją skierowanej do niego w piśmie organu rentowego z 28 marca 2014 r., zaś (najpóźniej w dniu 21 stycznia 2015 r. - a więc przed upływem terminu spłaty) osobiście potwierdził odbiór informacji organu rentowego wskazującej wysokość niepodlegających umorzeniu składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne, w istocie wyłącznie za sierpień 2013 r., bowiem dopiero w zaskarżonej decyzji ZUS wymienił nadto składki za okres późniejszy.

Jeśli przy tym zważyć, że M. K. nie zaskarżył decyzji organu rentowego z 29 stycznia 2014 r., to w ocenie Sądu Apelacyjnego w stanie faktycznym niniejszej sprawy nie jest możliwe jej wzruszenie, tym bardziej, że ubezpieczony, ponad wszelką wątpliwość, przed upływem wyznaczonego w tej decyzji terminu, znał wysokość i tytuły kwot niepodlegających umorzeniu. Sąd Apelacyjny podziela przy tym przywołany w apelacji trafny pogląd Sądu Apelacyjnego w Gdańsku wyrażony w wyroku z 8 marca 2016 r. (sygn. akt III AUa 1693/15), zgodnie z którym: ocena prawidłowości decyzji odmawiającej umorzenia należności wydanej na podstawie art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. poz. 1551) wskutek niespełnienia warunku, o którym mowa w art. 1 ust. 10 nie może się ograniczać do jej zakwestionowania, a w konsekwencji wzruszenia wyłącznie wobec faktu, że we wcześniejszej decyzji - określającej warunki umorzenia wydanej na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy - organ rentowy ograniczył się do enumeratywnego wskazania wymienionych w art. 1 ust. 1 i 6 należności podlegających umorzeniu i jednocześnie zaniechał takiego enumeratywnego wskazania co do należności niepodlegających umorzeniu, które podlegają spłacie w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji warunkowej, poprzestając wyłącznie na przywołaniu treści art. 1 ust. 10 i 11 ustawy. Ocena taka powinna być każdorazowo dokonana z uwzględnieniem indywidualnych okoliczności danej sprawy, w tym informacji faktycznie udzielanych przez organ rentowy, oraz zachowania przez płatnika miary należytej staranności w działaniach zmierzających do wywiązania się z obowiązku uregulowania należności niepodlegających umorzeniu w terminie 12 miesięcy od uprawomocnienia się decyzji wydanej na podstawie art. 1 ust. 8 ustawy. Zatem traktowanie jedną miarą sytuacji, w której dłużnik zachowuje się aktywnie i podejmuje niezbędne starania o wyjaśnienie i spłatę kwoty zadłużenia niepodlegającego umorzeniu oraz sytuacji, w której dłużnik pozostaje całkowicie bierny nie wydaje się właściwe również z perspektywy celu abolicji. (...) Ustawa abolicyjna miała na celu pomoc dłużnikom, ale na określonych w niej warunkach. Z założenia więc to dłużnik winien wykazać się miarą należytej staranności przy wypełnieniu tych warunkach jako koniecznych do zastosowania dobrodziejstwa ustawy.

Jakkolwiek zgodnie z art. 83a ust. 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jedn. tekst Dz. U. z 2015 r. poz.121) decyzje ostateczne Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, od których nie zostało wniesione odwołanie do właściwego sądu, mogą być z urzędu przez Zakład uchylone, zmienione lub unieważnione, na zasadach określonych w przepisach Kodeksu postępowania administracyjnego, to zważyć należy, że konstrukcja tej normy ma charakter fakultatywny. Natomiast w stanie faktycznym niniejszej sprawy, w szczególności z uwagi na sposób działania organu rentowego i zachowanie ubezpieczonego, w ocenie Sądu Apelacyjnego brak przesłanek do otwarcia w ten sposób drogi do merytorycznej kontroli prawomocnej decyzji z 29 stycznia 2014 r.

Dla porządku należy dodać, że Sąd Okręgowy, który uznał odwołanie za zasadne, wobec postanowień art. 477¹⁴ § 1 i 2 kpc, nie mógł wydać orzeczenia o charakterze kasatoryjnym.

Skoro zatem zaskarżona decyzja odpowiadała postanowieniom art. 1 ust. 13 pkt 2 ustawy z dnia 9 listopada 2012 r. o umorzeniu należności powstałych z tytułu nieopłaconych składek przez osoby prowadzące pozarolniczą działalność (Dz.U. z 2012 r., poz.1551), przy zastosowaniu art. 386 § 1 kpc orzeczono, jak w sentencji.

/-/ SSA A.Kolonko /-/ SSA W.Nowakowski /-/ SSA W.Bzibziak

Sędzia Przewodniczący Sędzia

ek